

Több, mint 30 évvel ezelőtt a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat a József Attila Szabadegyetemen „Matematika mindenkinek” címmel előadássorozatot hirdetett meg. A sorozat egyes előadásai a matematika egy-egy régi vagy vadonatúj, a nagyközönség számára is érdekes és könnyen érthető problémájáról szóltak, és előadói vagy már akkor is közismert vagy azóta híressé lett matematikusok voltak. A sorozatnak nagy sikere volt, meg kellett ismételni.

1969-ben a Gondolat Kiadó a 16 legsikeresebb előadás szövegét kötetbe gyűjtötte, és *Matematikai érdekességek* címmel megjelentette. Néhány dolgozat címe (csak azóta már elhunyt szerzők tollából): *Varga Tamás*: Találja ki, melyik számra gondoltam! 1 milliméter = 1 kilométer. (Hamis bizonyítások.) *Gallai Tibor*: A Königsbergi hidak, a kilenc ösvény és más gráfelméleti problémák. *Rényi Alfréd*: A szerencsejátékok és a valószínűségszámítás. A Barkochba játék és az információelmélet. *Molnár Ferenc*: Pók és légy. *Bakos Tibor*: Bűvös négyzetek. A gyűjtemény szerkesztője *Hódi Endre* volt.

A kötet rövid idő alatt nemzetközi siker lett. Lefordították és kiadták pl. német, bolgár, román nyelven, csak éppen magyar nyelven nem volt kapható.

1999-ben a TypoTeX Kiadó a Művelődési és Köznevelési Minisztérium pályázatán nyert támogatással ismét megjelentette a kötetet *Matematikai mozaik* címmel. A kötetbe új cikkek is kerültek, amelyek közül *Rónyai Lajos*: Egy igazán csudálatos bizonyítás és *Laczkovich Miklós*: Prímképletek című dolgozatára hívnám fel a figyelmet. Az előbbi a 350 éves Fermat-sejtés (most már tétel) történetéről és bizonyításáról (A. Wiles, 1995) szól, az utóbbi pedig annak az ugyancsak régi kérdésnek az új fejleményeit járja körül, hogy van-e olyan $f(n)$ kifejezés, amely az $n = 0, 1, 2, \dots$, számok halmazán pontosan a prímszámok halmazát állítja elő.

A kötetben szereplő dolgozatok külön-külön is érdekes, régi és korszerű témákat bemutató kellemes stílusú írások, együtt pedig alkalmasak az olvasó matematikai műveltségének a gyarapítására.

Hódi Endre (szerk.): Matematikai mozaik, Budapest, 1999, TypoTeX Kiadó, 323 oldal, 1490 Ft.

Határon túli matematika-versenyek

A magyar származású matematikusok a nemzetközi értékelések szerint is kiemelkedő eredményeinek egyik oka a matematikai tehetség korai felismerése és gondozása. A matematikából tehetséges diákok bemutatkozására ma Magyarországon minden korosztály számára rendeznek versenyeket. A versenyeken kitűzött feladatokat (pl. a KöMaL-ban) nyilvánosságra hozzák, majd könyvekbe gyűjtik, hogy tanulás és gyakorlás céljából az ifjúság rendelkezésére álljanak.

A matematika-versenyeken kitűzött feladatok kötetei sorában most egy különleges gyűjtemény jelent meg, a „Határon túli matematika-versenyek” feladatainak gyűjteménye.

A Kárpát-medence különböző országaiban élő és magyar nyelven tanuló általános és középiskolai diákok számára saját országukban többféle versenyt rendeznek. Az ezeken kitűzött feladatokból sikerült *Oláh György* szerkesztőnek 198 feladatot összegyűjtenie és rendeznie.

A feladatok csoportosítása először is régiók (délvidéki, erdélyi, felvidéki, kárpátaljai versenyfeladatok) szerint, majd ezeken belül témakörök (egyenletek, egyenlőtlenségek, kombinatorika, kombinatorikus geometria, geometriai egyenlőtlenségek, síkgeometriai feladatok, térgeometriai feladatok, számelméleti feladatok) szerint történt. Az egyes feladatokat *Balácsi Borbála* (Beregszász), *Bíró Judit* (Sepsiszentgyörgy), *Oláh György* (Komárom), *Szabó Magda* (Szabadka) bocsátotta a szerkesztő rendelkezésére.

Összehasonlítva a közölt feladatokat a hasonló korosztályoknak magyarországi versenyeken kitűzött feladataival, a különböző tantervek miatt és a kötet szerkesztési elvei következtében is eltérések tapasztalhatóak. A geometriai (ill. kombinatorikus geometriai) feladatok például több olyan ismeretet tételeznek fel, ami nálunk a középiskolások előtt nem közismert; a könyvben alig van sorozatokkal, függvényekkel kapcsolatos feladat, de sok szép (és nehéz) feladat van, amely egyenlőtlenségekre vonatkozik. Külön érdemként lehet megemlíteni a számos „egyedi”, semmilyen kaptafára nem húzható feladatot, amelyek megoldása egyedi ötletet igényel.

A párját ritkító ismeretanyagot közreadó kötet értékét növelte volna, ha egy bevezetésben információkat kaphattunk volna magukról a versenyekről, netán még arról is, hogy melyik feladatot hol és mikor tűzték ki.

A kötet tanulónak és tanárnak, versenyzőnek és versenyre felkészítőnek egyaránt hasznos, érdeklődőnek érdekes, ezért valamennyiük szíves figyelmébe ajánlom.

Oláh György (szerk.): Határon túli matematika-versenyek, Budapest, 1999, TypoTeX, 134 oldal, 960 Ft.

Scharnitzky Viktor